

E.VILDE nim. TALLINNA PEDAGOOGILINE INSTITUUT
PEDAGOOGIKATEADUSKOND
KOOLIEELSE KASVATUSE KATEEDER

Maarika Paal

KP-21

KOOLIEELSE KASVATUSEGA SEONDUVATE KÜSIMUSTE
KAJASTAMINE AJAKIRJAS "KASVATUS".

Kursusetöö

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K38533

Juhendaja:

Van.õp. Helgi Sarapuu

Tallinn

1989

SISUKORD.

Sissejuhatus	3
1. Töö eesmärk ja ülesanded	6
2. Ajakirja "Kasvatus" toimetajad ja kaastöölised	7
2.1. "Kasvatuse" toimetajad	7
2.2. "Kasvatuse" kaastöölised	15
3. Ülevaade ajakirjas "Kasvatus" koolieelse kasva- tusega seonduvatest teemadest	16
3.1. Teadmiseks lastevanematele - koduse kasvatuse küsimused	21
3.2. Juhiseid kasvatajale	28
3.3. Huvitavat lapsepsühholoogiast	43
3.4. Välismaalt	45
Kokkuvõte	48
Kasutatud kirjandus	50

Lisa 1

Lisa 2

Pejome

SISSEJUHATUS.

Küsimus oma häälekandja asutamisest kerkis päevakorda juba peale Tallinna Eesti Kooliõpetajate Seltsi asutamist 1917.aasta 7. aprillil. Lõplik otsus tehti Eesti Õpetajate Liidu asemikekogu poolt 22. aprillil 1919.a. Otsuses öeldakse: "Sisu poolest peaks too tõsise pedagoogilise ajakirja aset täitma, aga ka jooksvat koolielu valgustama. Ajakiri ei tohiks harvemini kui kaks korda kuus ilmuda, kui võimalik siis üks kord nädalas" (Horm, 1971, lk.83).

Järelikult pearõhk ajakirja temaatika osas oli pedagoogilis - metoodiliste ja tegelike koolielu küsimuste lahendamisel. Eesti Õpetajate Liidu (EOL) juhatus kavatses ajakirja "Kasvatuse" väljaandmist alustada 1919.a. kevadel, kuid trükitööliste streigi tõttu ilmus esimene number alles 1919.a. augustikuus III õpetajate üldkongressi ajaks. Ajakiri seadis deviisiks: "Riik on loodud - loogem kodanikke !".

"Eesti on saanud iseseisvaks, demokraatlikuks vabariigiks.

Oleme meie iseseisvad, siis peame ka isetegevad olema. Passiivne jonn tuleb aktiivseks tegavõimeks luua, loomisharjumuseks kasvatada ...

Varustades end uuemate pedagoogika saavutustega tahab "Kasvatus" rõhku panna riigikodaniku eetilise ja esteetilise, mõistluslik ja kehalise harmoonilise kasvatuse peale" (Roos, 1949, lk. 1).

Noore Eesti vabariigi esmaseks ülesandeks oli kasvatusküsimuste lahendamine, s.t. seda peeti oluliseks. Seda

näitab deviisiks kasutatud mõte.

Nagu tänapäevalgi, oli ka tollel ajal aktuaalseks loovuse kujundamine kasvatustöös. Koheselt tõstatati üles ka küsimus isiksuse harmoonilisest arendamisest. Seondvalt tänapäeva koolieelse kasvatuse aktuaalsete probleemidega võib märkida nimetatud probleemide ühtivust tolleaegsetega. Võttes arvesse meie koolieelse kasvatustöö programmi sisu, võib kokkuvõtteks öelda, et juba 1919.a. olid päevakorral samad sõlmküsimused, mis on aktuaalsed tänapäevalgi koolieelses kasvatuses.

Ajakirja väljaandjad olid väga optimistlikult häälestatud. Esialgu kavandatud 2000 eksemplari asemel trükiti seda 4000 eksemplari. Tellijaid kogunes ainult paarsada. Hiljem lugejate arv pikkamisi suurenes. 1921.a. oli lugejaid 800 ümber. Tekkis suur puudujääk, mis aastaid koormas EOL eelarvet.

Ka kaastööga oli raskusi, mistõttu toimetajail ja toimetuse liikmeil tuli suur osa sisust endil täita. Väikese tellijate arvu tõttu ei olnud ka toimetaja leidmine kerge.

A.Roos oli "Kasvatuse" toimetajaks 1919.aasta augustist kuni 1921.aasta jaanuarini. Kuni sama aasta augustini toimetas ajakirja J.Annusson, kes oli esimestel aastatel üks agaremaid kaastöölisi. Alates 1921.aasta septembrist asus "Kasvatuse" toimetaja kohale E.Murdmaa. Tema toimetas ajakirja kuni selle tegevuse lõpetamiseni 1940.aasta septembris, olles ainult ajutiselt haiguse tõttu eemal toimetusest (1937-38.a. oli tegevtoimetajaks EOL teaduslik sekretär J.Käis).(Horm, 1971).

Esimesed neli aastakäiku ilmus "Kasvatus" 2 korda kuus, 24 numbrit aastas, neist õige mitmed kaksiknumbritena. See oli tingitud osalt trükikodade ülekoormatusest, aga peamiselt ajakirja koosseisulise toimetaja puudumisest. (kõik ajakirja toimetajad töötasid kohakaasluse alusel, olles pealegi koormatud paljude teiste ülesannetega).

Alates 1923.aastast ilmus "Kasvatus" kord kuus osalt 10, osalt 12 numbrit aastas.

Uue osana pidid ajakirjas ilmuma 1924.aastast välis- ning eelkooli küsimuste lahendamine ning ülevaated sellelt alalt. Peab aga täheldama, et eelkooliiga puudutavaid artikleid ilmus ka eelnenud aastakäikudes ja märgatavat artiklite arvu suurenemist ei toimunud. Rubriigis "Välismaalt" ilmus vaid veidi rohkem ülevaate artikleid sellelt alalt.

"Kasvatuses" on talletatud suurel määral meie kodanliku perioodi pedagoogilise mõtte areng" (Horm, 1971, lk. 84).

1. TÖÖ EESMÄRK JA ÜLESANDED.

Käesolev kursusetöö on koostatud teemal: "Koolieelse kasvatusena seonduvate küsimuste kajastamine ajakirjas "Kasvatus"".

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti kodanliku vabariigi perioodil ilmunud, ajakirjas "Kasvatus" avaldatud koolieelset kasvatust käsitlevatest artiklitest.

Antud eesmärgi realiseerimiseks oli vaja selgitada:

- 1) ajakirjas ilmunud artiklite autorid;
- 2) näidata ära enam esinenud teemad;
- 3) huvitavamate artiklite analüüs;
- Ülesanded:
4) tutvuda kõigi ENSV Pedagoogika muuseumis olemas olevate ajakirja "Kasvatus" numbritega;
- 5) läbi töötada kõik koolieelset kasvatust puudutavad artiklid;
- 6) tutvuda V.Hormi käsikirjaga E.Martinsoni kohta.

2. AJAKIRJA "KASVATUS" TOIMETAJAD JA KAASTÖÖLISED.

2.1. "Kasvatuse" toimetajad.

Ajakirja "Kasvatus" esimene number ilmus 1919.a. augustis. Esimeseks toimetajaks oli Ants Roos.

Ants Roos (kuni 1926.a. Hans) sündis 1885.a. Paides käsitöölise perekonnas. 1913 - 1917 õppis ta Peterburi ülikoolis germaani filoloogiat ja filosoofiat ja 1925 - - 1927 Tartu ülikoolis pedagoogikat. Lõpetas ülikooli magistri kraadiga 1927.a. (Horm, 1971).

Varem oli ta töötanud lukksepana ja õpetajana, võtnud osa revolutsioonilisest tegevusest ja 1910.a. saadetud tsaarivalitsuse poolt kolmeks aastaks asumisele Arhangelski kubermangu.

Aastatel 1919 ja 1928-1940 oli A.Roos Eesti Õpetajate Liidu (EOL) juhatuse liige, 1919-1920 "Kasvatuse" toimetaja, 1934-1936 Tallinna Õpetajate seltsi esimees.

1925-1928 oli A.Roos Tartu kutsevaliku nõuandla juhatajaks. 1928-1940 oli Tallinna I tütarlaste gümnaasiumi direktor.

Liberaalse koolimehena taotles ta 20-ndail aastail demokraatliku hariduse ja kasvatuse põhimõtteid ja pooldas vabameelset õpilaste omavalitsust. Oli järjekindel karskusidee levitaja koolides, EOL karskuskasvatustöö toimkonna juhataja ja karskuskasvatustöö ajakirja "Lootusringide Juht" vastutav toimetaja.

Oli Isamaaliidu ja Rahvuskogu I koja liige. Lahkus kodumaalt 1944.a. Surnud emigratsioonis. (V.Horm, käsikiri 1971).

A.Roos oli "Kasvatuse" toimetajaks 1919.a. augustist kuni 1921.a. jaanuarini. Kuni sama aasta augustini toimetas ajakirja J.Annusson, kes oli esimestel aastatel üks agaramaid kaastöölisi. Avanumbri artiklis "Õpetajaskonna ülesanded" märgib J.Annusson: "Eesti lapse hingeilm tema iseärasustega on meie uurida, vaevalt võib loota, et selles küsimuses meile mujalt abiks tulla. Ei ole ka sellest küll, et ainult õpetajad kasvatustöös teaduse saavutusi arvesse võtavad; kodu, kool, ühiskond - kõik tulevad uuel alusel tööle rakendada, kõigi nende tegevus tuleb kooskõlastada (Annusson, 1919, lk.8).

Nagu näeme pole aastatega midagi muutunud. Praegugi oleme seisukohal, et kool üksinda ei suuda kasvatustöös kõike korda seada. Tarvis on kodu ja kooli koostööd. Unustada ei tohi ühiskonna mõju lastele. Kõige olulisemaks aga peame siiski kodust kasvatust, mis mõjutab last väga suuresti.

Alates 1921.a. septembrist asus "Kasvatuse" toimetaja kohale Enn Murdmaa. Tema toimetas ajakirja kuni selle tegevuse lõpetamiseni 1940.a. septembris.

"Enn Murdmaa (kuni 1935.a.-ni Ernst Martinson) sündis 21.detsembril 1874.aastal (v.k.j.) Pärnumaal Kärü vallas (praegu Rapla rajoonis) külakoolmeistri pojana" (V.Horm, käsikiri, 1969, lk.1). Isa Mihkel Martinson suri paar aastat pärast poja sündi raske töö ja külmetuse tagajärjel, olles

pärandanud pojale kustumatu iha saada kooliõpetajaks ning jätkata isa alustatud tööd.

Kooliaeg möödus Lohu vallakoolis, Vändra kihelkonnakoolis, Jõhvi ministeeriumikoolis ja Tartu õpetajate seminaris, mille kursuse lõpetas 1894.a. algkooliõpetajana. Kohe samal aastal alustas ta õpetajatööd, mis kestis väikeste vaheaegadega 52 aastat.

Esimene õpetajakoht oli tal "Kalevipoja" Seltsi koolis Virumaal Sagadis (1894-1896). 1896.a. valiti ta Toila vallakooli juhatajaks. Toilas abiellus E.Murdmaa 1898.a. oma kooliõega Vändra kihelkonnakoolist talutütre Anna Tetsmanniga. Aastail 1899-1901 töötas E.Murdmaa Järvakandi ministeeriumikooli juhatajana, 1901-1902 Käru vallakoolis ja 1902-1903 Kadrina kihelkonnakoolis. 1903-1905 töötas Murdmaa juba Rägavere valla Väeküla vallakoolis (Horm, 1969). 1905.a. suundus Väike-Maarja tütarlaste kihelkonnakooli juhatajaks. Radikaalse ja uuendusmeelse koolimehena tekkis tal Väike-Maarjas ja mujalgi mitmeid kokkupõrkeid kohalike pastorite ja tagurlastega.

1907.a. valiti E.Murdmaa Narva-Jõesuu Kooliseltsi kooli juhataja kohale. Kuna E.Murdmaa lapsed kasvasid suuremaks ja tekkis vajadus neid keskkooli panna, hakkas ta kohta taotlema Tallinna. 1915.a. augustis valitigi ta Tallinna linna 3.algkooli õpetajaks.

Seega töötas E.Murdmaa enne Tallinna asumist 21 aastat väga mitmesugustes koolitüüpides: vallakoolis, ministeeriumikoolis, kihelkonnakoolis ja seltside poolt ülalpeetavais erakoolides. Neid rikkalikke kogemusi kasutas ta oma edas-

pidises töös kodanliku kooli loomisel. Koolide kirevus, ebahühtlus, edasipääsuraskused ühest koolitüübist teise olid kindlasti üheks põhjuseks, miks E.Murdmaast kujunes üks kõige visamaid võitlejaid demokraatliku koolisüsteemi ja hühtluskooli eest.

Tallinna asumisega algas viljakas ajajärk E.Murdmaa elus.

"Revolutsioonilise liikumise süvenedes hakkas rühm Tallinna õpetajaid organiseeritult koos käima Tallinna 3.-4. algkooli ruumes, kus õpetajana töötas E.Murdmaa. Nendel kokkutulekutel küpseski mõte luua Tallinna ja tema lähema ümbruse õpetajate jaoks oma kutseühing. Põhikirja väljatöötamiseks valiti komisjon, mille koosseisu kuulusid Jakob Vestholm, Enn Murdmaa, Juhan Suvi jt. E.Murdmaa koostaski põhikirja projekti ja kohe pärast Veebruarirevolutsiooni, nimelt 25.märtsil 1917.a. (v.k.j.) peeti Tallinna Eesti Kooliõpetajate Seltsi asutamiskoosolek. Selts, mis hiljem ümber nimetati Tallinna Õpetajate Seltsiks, kujunes keskseks kodanliku pedagoogilise mõtte kandjaks ja propageerijaks Põhja-Eestis" (Horm, 1969, lk.3).

27.mail 1917.a. asutati Rakvere Eesti Kooliõpetajate Keskliit (alates 1919.a. Eesti Õpetajate Liit, EOL). E.Murdmaa kuulus ka EOL esimesse juhatusse.

EOL ümber koondunud organiseeritud õpetajaskond etendas tähtsat osa kodanliku perioodi koolielus. EOL kaudu esitati kodanlikule valitsusele õpetajaskonna programmilised nõudmised koolikorralduse kohta.

1918.a. 26.novembril asus E.Murdmaa tööle haridusministeeriumis. Haridusministeeriumi esimesed korraldused käsitle-

vad emakeelse õpetuse sisseseadmist koolides kaasa arvatud ka erakoolid. Uus õpetus oli tavapäraselt võõrkeelne. Esimesena asuti haridusministeeriumis koostama "Avalikkude algkoolide seadust". Eelnõu koostas E.Murdmaa.

E.Murdmaa töötas kodanlikus haridusministeeriumis 2 aastat 2 kuud.

Pingelisel tööperioodil haridusministeeriumis ei kuulunud ta EOL juhatusse. Küll aga pidas sellega tihedat kontakti, esinedes tihti õpetajate koosolekutel ja informeerides õpetajaskonda teoksil olevaist seaduseelnõudest.

Pärast J.Annussoni lahkumist EOL esimehe kohalt valiti 8.jaanuaril 1923.a. tema asemele E.Murdmaa. Sellel kohal püsis ta kuni 1940.aastani, mil EOL reorganiseeriti ametiühinguks, olles ainult tervislikel põhjustel 1929-1930.a. liidu juhatamisest eemal (Horm, 1969).

Peagi pärast EOL asutamist alustas ilmunist, algul EOL häälekandjana, hiljem kasvatus-teadusliku ajakirjana "Kasvatus". Ajakirja esimene number ilmus 1919.a. augustikuus. Alates 1921.aastast kuni 1940.a. oli E.Murdmaa ajakirja pea- ja vastutavaks toimetajaks.

Ajakirja väljaandmisega oli EOL tõsisel raskusel. Toetust riigilt saadi napilt, ka tellijate arv oli väike. Sageli oli päevakorras küsimus, kas jätkata ajakirja väljaandmist. Lisaks sellele asutas haridusministeerium 1935.a. ametliku ajakirja "Eesti kool", mille tellimine tehti koolidele kohustuslikuks. Vaatamata kõigile raskustele ilmus ajakiri üle 20 aasta. Talletades eesti koolmeistrite pedagoogilisi ideid ja loovat mõtet kogu kodanlikul perioodil.

"Ajakirja toimetas E.Murdmaa üksi, sedagi kohakaaslu-
se alusel. Mingit toimetust ei olnud, nagu ei olnud ka toime-
tuse ruume. Ainult 1937 ja 1938.aastatel, mil E.M. tervis
järsult halvenes, oli ajakirja tegevtoimetaja EOL teaduslik
sekretär Johannes Käis. Ka korrektuuri tegi toimetaja ise.
Tuleb ainult imestada tema harukordset töövõimet. Oli ta ju
suurima pealinna algkooli juhataja, õpetajate kutseorganisat-
siooni esimees, agar lastekirjanduse toimetaja, mitme komis-
joni liige ja peale selle seotud paljude teiste ühiskondlike
ülesannetega ..." (Horm, 1969, lk.13).

E.Murdmaa ei olnud mitte üksi ajakirja toimetajaid vaid
selle agaramaid sisustajaid. Tema sulest on ilmunud "Kasva-
tuse" veergudel üle 80 artikli.

Kuni 1933.a. tegeles EOL ka pedagoogilise, metoodilise
ja noorsookirjanduse kirjastamisega. E.Murdmaale oli eriti
südamelähedane noorsookirjanduse küsimus. Aastail 1925-1929
andis EOL välja noorsooajakirja "Noorusmaa", mida toimetas
E.Murdmaa. Peale selle ilmus EOL kirjastusel ja E.M. toime-
tusel 34 noorsooraamatut.

E.Murdmaa nime kohtame ka õpikute autorite hulgas.
Näiteks emakeele lugemikud algkooli 5. ja 6. klassile
"Kirjandust koolile".

1923.a. valmis Tallinnas Raua tänaval uus koolimaja
(praegune Tallinna 21 kk. Gogoli nim.) Selle suurima Tallin-
na 21.algkooli juhatajaks valiti 1923.a. kevadel E.Murdmaa.
Ta püstitas õpetajatele ülesande - kool peab mitte ainult
õpetama vaid ka kasvatama. Selleks tuleb õpilasi hästi
tundma õppida. Kooli juhtimisel innustas E.M. õpetajaid

kooliuuenduslikust tööst osa võtma andes ise selleks head eeskuju. Ise oli E.Murdmaa tunnustatud ja õpilaste poolt hinnatud eesti keele õpetaja. Koolis õhutas E.M. kõigiti koolivälist tööd ja kunstilist isetegevust, nähes selles ka üht kasvatusvahendit.

1941-a. sügisel vabastati E.Murdmaa Tallinna 21.algkooli juhataja kohalt. Sama aasta detsembris ta arreteeriti. Süüdistati teda selles, et EOLiitu, mille esimeheks ta oli, olevat koondunud palju "kommunistlikke tegelasi". Ka olevat E.Murdmaa laimanud Saksa okupatsiooni vägesid.

E.Murdmaa veetis "patareis" s.t. kinnipidamiskohas 100 päeva. Vangistus mõjus tema tervisele halvasti. Samuti andis tunda kõrge vanus. E.Murdmaa oli siis juba 70.aastane.

Raskeimaks ajajärguks E.M. elus kujunes 1944.aasta, mil pärast pikka ja rasket haigust suri abikaasa. Samal aastal hukkus poeg Oskar, kes teenis Punaarmee ridades.

Pärast Tallinna vabastamist 1944.a. septembris ennistati teenekas koolimees Tallinna 21.kooli direktori kohale. Kuid eelnenud ränkrasked aastad olid mõjunud halvasti tema tervisele. 1946.a. lahkus ta omal soovil koolidirektori kohalt. Nii siirduski ta alates 1.jaanuarist 1947.aastal pensionile. Tehtud töö eest haridusepõllul omistati talle Tööpunalipu orden ja ENSV teenelise õpetaja aunimetus.

Seljataga oli E.Murdmaal 52 aastat pingelist tööd eesti rahva hariduselus. Näis, et on saabunud aeg puhkuseks. Saabus isikukultuse kõrglainetuse aeg, mis ei jätnud puudutamata ka eakat koolimeest. 1951.a. katkestati talle personaalpensioni ja aasta hiljem ka tööpensioni maksmine.

Otsuses oli kirjutatud, et ei oma küllaldaselt teeneid. 1956.a. lõpul taastati küll pension, kuid enne selle otsuse täideviimist lakkas ta süda töötamast. Enn Murdmaa suri 82.eluaastal, 7.jaanuaril 1957.a.

"Võrsunud kehva külakoolmeistri lasterohkest perekonnast, kuulus Enn Murdmaa sellesse eesti haritlaste põlvkonda, kes hästi mõistis, et sakslaste sajandeid kestnud rõhumisele ning tsarismi venestamispüüetele tuli väike-rahval vastandada eelkõige oma vaimne jõud hästikorrastatud haridussüsteemi ja kultuurielu näol". (Horm, 1969, lk. 18.).

2.2. "Kasvatuse" kaastöölised.

Ajakirja "Kasvatus" kaastöolisteks olid silmapaistvad koolmeistrid ja teised haridustegelased.

Koolieelse kasvatuse teemat on ajakirjas "Kasvatus" käsitlenud järgmised autorid:

P.Irmak, L.Järve, H.Sahk, P.Truusmann, prof. P.Pöld, J.A.Luur, E.P.Rist, E.Oissar, H.Summer, M.Meiusi, A.Elango, prof. R.Lattik, E.Martinson (E.Muudmaa), A.Jürge-
son, R.Päts, A.Madissoo, A.Koort.

Kuna ajakirjas täiendavad andmed autorite kohta puudu-
vad, siis ei saa me nende kohta mingeid üldistusi teha.

Tuntud nimedest esinevad vaid E.Martinson, R.Päts, A.Elango ja A.Koort.

Läbitöötatud materjali põhjal võime teha järelduse, et koolieelsest kasvatusest ajakirjas "Kasvatus" kirjutasid väga erinevad autorid, sest korduvaid nimesid esines vaid mõni üksik (E.Martinson, R.Taba).

3. ÜLEVAADE AJAKIRJAS "KASVATUS" KOOLIEELSE KASVATUSEGA SEONDUVATEST TEEMADEST.

Ajakirjas "Kasvatus" ilmunud koolieelset iga puudutavad artiklid võib tinglikult jaotada 5 erineva teema alla:

- Teadmiseks lastevanematele - koduse kasvatuse küsimused;
- Juhiseid kasvatajatele;
- Huvitavat lapsepsühholoogiat;
- Kasvatusasutuste probleemid;
- Välismaalt.

Läbi töötanud ajakirja "Kasvatus" olemasolevad numbrid võime öelda, et koolieelset iga käsitlevaid artikleid ilmus suhteliselt vähe. Lisast nr. 1 näeme, et ühes aastakäigus oli enamasti 1 - 2 artiklit. 1923.a. "Kasvatuse" reklaamlehel lisatakse, et 1924.aastast tuleb uue osana välis- ning eelkooliküsimuste lahendamine ning ülevaated sellelt alalt. Võrreldes varasemaid ja hilisemaid "Kasvatuse" numbreid näeme, et nimetatud artiklite arv märkimisväärselt ei suurenenud. Järelikult ei pidanud ajakirja toimetus vajalikuks vastavasisuliste kirjutiste tähedamat väljaandmist. See on täiesti arusaadav, sest lasteaedade võrk oli vähe arenenud. Sellise järelduse saame teha Talvi Pello lõputöö põhjal, mis kirjutatud teemal: "Koolieelse kasvatuse ajaloolisi arengujooni Põhja-Eestis ja Tallinnas XIX ja XX sajandil". Peatükis "Koolieelse kasvatuse olukorrast kodanliku vabariigi perioodil (1920-1940)" märgib autor, et 1921.a.

28.jaanuaril toimunud Virumaa lastevarjupaiga hoolekogu sekretäri H.Aviksoni kontrollkäik Inju mõisa varjupaika näitas, et laste elamistingimused seal olid väga viletsad: toiduratsioonid valed, mustus köögis, õhutamise tagajärjel toas sama külm kui õues.

1920.a. toimunud Riigi-omavalitsuse ja eraasutuste hoolekande nõupidamisel tõmmati esimesed tööjaotuse piirjooned, pandi alus vastavate seaduste väljatöötamiseks. 1922.a.-ks aga ei olnud olukord muutunud. Selgeks vajab rääkimist antud olukord ja tutvumine teiste maade kogemustega ja saavutustega sellel alal.

1922.a. 01.juulist - 04.juulini toimuski Tallinnas I Tütarlaste gümnaasiumi ruumides üleriiklike lastekodude juhatajate ja tegelaste kongress.

Lõputöö põhjal võime väita, et riik pööras põhitähelepanu lastekodude ja kasvatusmajade asutamisele ja tööle. "Lastekodudeks" nimetati asutusi, kus hooldati väiksemaid lapsi. "Kasvatusmajadeks" nimetati neid asutusi, kus kasvatati vanemaid ja kurikalduvuslikke lapsi.

Kongressist osavõtjad leidsid, et:

1) kasvatusmaju ei tohi üle hinnata, nende kõrval tuleb ka perekondlist kasvatusviisi edendada, sest see on odavam, loomulik, elule lähemal ning annab lapsele teatava kodu ja kasuvanemad;

2) eeskätt tuleks igasugu kasvatusmaju korraldada lastele, kes pimedad, vigased, nõrgamõistislikud, kurikalduvuslised jne.

Aastatel 1923-1925 asutas riik 4 rinnalaste ja emade

kodu, 4 lastekodu, 2 kurikalduvuslike laste kodu, kodu pimedatele lastele, 2 kodu kurtummade lastele, 2 kodu vaimse alaarenguga ja "kõlbeliselt langenud" lastele ning üle 700 lapse jaoks suvekoloriide võrk.

Samal ajal asutas ja pidas üleval omavalitsus 18 lastekodu ja 6 emade ja rinnalaste nõuandepunkti, peale selle 15 päevakodu ja hulga lasteaedu. Enamalt jaolt olid lasteasutuste ruumideks kohandatud mõisad: Inju mõis, Muraste mõis, Kaagvere mõis, Uue-Riisipere mõis.

1926.a. tegutses Tallinnas 5 linnavalitsuse poolt ülalpeetavat lasteaeda. Eraasutuste ja organisatsioonide poolt peeti ülal 13 lasteasutust. Neist Tallinnas töötas 6 eralasteaeda.

Üldse oli seisuga 1926 lasteasutusi Eestis 71 ning neis lapsi kokku 2310 (Pello, 1984).

Näeme, et lasteasutusi oli sel perioodil võrdlemisi vähe. Kui võrrelda 1966.a. andmetega, siis näeme, et selleks ajaks oli lasteasutuste hulk suurenenud ligikaudu 6 korda. 1966.a. 1.jaanuari seisuga oli Eestis lasteaedu ja lastepäevakodusid kokku 432, neis lapsi 35285.

20-ndatel aastatel oli olukord üle Eesti selline, et lapsed, kes sattusid rinnalaste ja teistesse kodudesse, oli aineline hool ja vaimne kasvatus kindlustatud, vähemalt sel määral kui asutused seda võimelised andma olid. Lapsed aga, kes asutustesse ei pääsenud, vaevlesid edasi näljas, mustuses ja puuduses. Neid lapsi oli aga neli korda rohkem. Seaduse järgi oli kuni 3 aasta vanuseid lapsi kohustatud hoidma riik. Riigi hooldusel oli aga ainult 500 lapse ümber, omavalitsuse hooldamisel ligi tuhat last. Rinnalaste

kodudes olevad lapsed läksid riigile maksma 60 kr. kuus. Kui aga ema oli oma 3 aastase lapsega kodus sai ta riigilt toetust 15 kr. kuus.

Sõimi rinnalastele oli mõni üksik. Lastele alates kolmandast eluaastast oli 1928.aastal 27 lastekodu umbes 1500 kasvandikuga. Lasteaedu või päevakodusid, suvel mängumurusid, kuhu vanemad said oma lapsed jätta oma tööl oleku ajaks oli 1928.aastal 38 20000 lapse jaoks.

Kuna Eestis ja Tallinnas madalate palkade tõttu mõlemad vanemad pidid tööl käima, oli suurem osa lapsi lihtsalt "tänaval" hooleks. (Pello, 1984).

Seega võime öelda, et 20-ndatel aastatel kasvas enamuse vanematest oma sõimeelisi lapsi kodus. Populaarsed olid päevakodud, kuhu vanemad said tööajaks jätta oma lapsed. Lasteaedu oli aga ääretult vähe.

Järgneva kümne aasta jooksul, mil Eesti vaevles majanduskriiside ja 1932-1933 aasta valitsuskriisi käes ei toimunud lastekasvatuse alal mingeid erilisi muudatusi.

Teatav muutus paremuse poole toimus 1936.aastast, mil Eestis tegutses kokku 67 lasteaeda, -päevakodu, suvelaagrit. Neist Tallinnas töötas 6 Omavalitsuse poolt ülalpeetavat lastepäevakodu. Õppetöö kestis aasta läbi, v.a. jõulu- ja kevadpühade vaheaeg ning kahekuuline suvine vaheaeg. Suvel töötasid samades ruumides ja lastepäevakodu personaliga lastemängumurud.

Tööpäev lastepäevakodudes kestis kella 9.00 - 16.00-ni. Lapsi, kelle vanemad tööl käisid peeti asutuses kella 5.00 - 23.00-ni. Lapsed saavad sooja einet ja lõunasööki (Pello, 1984).

Leiame, et väga soodne oli lastele see, et tööpäev algas kella 9.00. Seega sai laps end korralikult välja puhata. Onneks on ka meie koolieelsete lasteasutuste päevaplaan muutunud paindlikumaks. Raskem oli neil lastel, kes pidid lasteaias viibima kella 5.00 - 23.00-ni. Nema oma vanematega praktiliselt kokku ei puutunudki.

1940.aastaks oli Eestis 104 aastaringselt töötavat lasteasutust, lapsi neis nimekirja järgi 5453, sealhulgas sõimeealisi (0 - 3) 240 last ja eelkooliealisi 5213 last. 1964.a. oli Eestis juba 473 lasteasutust, lapsi nimekirjas 35993, sõimeealisi 10669, eelkooliealisi 25324 (Pello, 1984).

Võrreldes neid andmeid näeme, et lasteasutuste võrk laienes 24.aastaga üle 4 korra, laste hulk neis kasvas pea-aegu 6 korda. Laste arv kasvas põhiliselt sõimeealiste laste arvelt, ligikaudu 46 korda.

Praegu oleme jälle seisukohal, et sõimeealiste laste arvu lastekollektiivides peaksime vähendama, võimaldama emal lapsega kuni 3 aastaseks saamiseni kodus olla. Huvitav, kuna jõuame taas olukorrani, kus sõimes on lapsi kogu vabariigis kokku ainult 240.

Kokkuvõtteks võime öelda, et Eesti Kodanliku Vabariigi perioodil oli koolieelsete lasteasutuste võrk vähe arenenud. Sellest tingitult ka koolieelsete puudutavate artiklite osatähtsus ajakirjas "Kasvatus" väike.

3.1. Teadmiseks lastevanematele - koduse kasvatuse küsimused.

Selle teema alla võime paigutada järgmised artiklid:

- 1) A.O-O. "Enam rõõmu";
- 2) Prof. P.Pöld "Rahvusliku kasvatuse abinõud perekonnas ja seltskonnas";
- 3) H.Madissoo "Pärivus ja alkohol";
- 4) J.Ausmann "Kõlbeline kasvatus".

A.O-O. "Enam rõõmu".

Autor valutab südant sellepärast, et meie laste elus on liialt vähe rõõmu. Ta märgib, et viies läbi järjekindlalt ja valjult kõiki häid ja otstarbekohaseid kasvatusseadusi see iga päev kümnel korral hävitame laste heledaid, süütuid silmapilke. Kunagi ei tohi me enam lubada seda, mida kord oleme keelanud. Me ei naerata ühegi vallatuse üle. Laps ei tohi isa töö juures segada, ei tohi riulilt ega laualt asju võtta, ei tohi köögis veega ega millegi muuga mässata jne. Nii järgneb üks "ei tohi" teisele, kustub üks väike rõõm teise järel.

Autor selgitab, et ta ei taha eitada järjekindluse tähtsust kasvatuses, kuid mei ei tohiks iialgi kivineda omas süsteemis. Me peaksime jääma õrnatundeliseks, et alati vähem tähtsat eraldada möödapääsmatust. Siis ehk ootaks meid tulevikus südamlikum vahekord oma lastega kui seda seni oleme näinud (A.O-O, 1920).

Oleme autoriga täiesti nõus, laps vajab rohkem hellust ja rõõmu. Praegugi leiame selle vastu patustajaid. Eriti

sagedasti kiputakse lapsi keelama. Käesoleval ajal võime ajakirjandusest leida soovitusi, et lapse käe ulatusest tuleks ära võtta kõik esemed, mis ei tohiks lapse kätte sattuda ning sel teel vähendada tohutut keeldude hulka, mis last ümbritsevad päevast päeva.

Autor märgib veel, et me ei luba ühtki maiust söögi- vahes ega riiet lapse enese äranägemise järele. Tänapäeval on olukord muutunud selles osas. Tihti vanemad lausa külvavad oma lapsed maiustustega üle, nii et laps muud toitu enam ei tahagi. Loomulikult on ka võimalused selleks paremad kui 69 aastat tagasi. Ka riietuse osas nõuavad mõned lapsed juba oma kapriissete soovide täitmist.

Leiame, et veidi kohandades sobiks see artikkel veel praegugi avaldada.

Prof. P. Põld "Rahvusliku kasvatuse abinõud perekonnas ja seltskonnas".

1927.a. toimus 2. - 3. jaanuarini Tartus rahvusliku kasvatuse kongress. Prof. Peeter Põld esines seal kõnega "Rahvusliku kasvatuse abinõud perekonnas ja seltskonnas", mis ajakirja 4. numbris 1927. aastal ära trükiti. Artikli autor oli seisukohal, et rahvusliku kasvatuse ülesanne ei peitu eeskätt mitte rahvustunde õhutamises kunstlike võtete või mingi sugestsiiooni abil, ei peitu ka mitte rahvusliku egoismi äratundmises vaid rahvusliku eluideaali sisendamises, mis suudab juhtida rahva kultuuritahet.

Me tahame olla iseseisev rahvas, tahame omalt kohalt lahendada inimese elu ja ühiskonna probleemid (Põld, 1927). "Peame nüüd oma iseseisvusele sisu andma ja seda teeme kui hakkame elama inimese täiselu, kui võitleme vaimelise eluisu

pärast, kui tahame olla täisisikud, kes ei ole tungide tummad sulased vaid nende valitsejad, kui tahame olla täiskodanikud ja tõsine riik. Ainult sel kombel tõuseme kõrgemale ja lahendame oma majanduslikud raskused". (Põld, 1927, lk.145).

Artikli avaldamisest on möödunud 62 aastat, aga päevakorras on samad probleemid. Taas taotleme me iseseisvust, sooviks on alalhoida oma kultuuri ja parandada majanduslikku olukorda. Selleks, et alalhoida oma kultuuri on aga vaja kinnistada rahvuslikku vaimu ja olla peremehed omal maal.

Jaan Kaplinski märgib oma artiklis "Eesti rahvas juriidiliseks isikuks", et rahvus ja keel rajavad nii pikke kujunemisiga kui ka põlvkondade tihedat sidet, sest inimene ei omanda vanemate keelt ja kultuuri ilma nendes elamata ja kasvamata. Rahvuse, keele ja kultuuri kadu on pöördumatu. See tähendab, et rahvusi ja keeli on tarvis kaitsta täpselt samuti nagu kaitseme liike ja ökosüsteeme. Eesti peaks aitama eesti rahval end kaitsta - säilitada ja arendada oma kultuuri. Eestimaa kuulub siinsetele põliselanikkudele. Ainult nendel saab olla õigus otsustada selle maa saatuse üle. Nema võivad võtta enda hulka inimesi, kes on omandanud siinse keele ja kultuuri - traditsioonid (Kaplinski, 1988).

Kodu ja seltskond avaldavad rahvuslikult kasvatavat mõju kõige suuremal määral selle kaudu kui nende elu on väljendustes rahvuslikult ehtne ja võltsimatu. Kunstlikud võtted ei aita.

Arvestades meie praegust olukorda peame oluliseks siinkohal ära tuua autori poolt kirja pandud abinõud, mis aitavad äratada ja kinnistada rahvusteadvust, rahvuslikku

tundmust ja vaimu:

- a) emakeele kallikspidamine ja puhas hoidmine;
- b) tutvustamine rahva ajaloo, kui rahvusliku ajaloo, (suur osa siin perekonnal);
- c) rahvuslike tähtpäevade pühitsemine ja rahvuslike kangelaste mäletamine avalikkude pidustustega, rahvuslike pidupäevade väline esiletõstmine ja eraldamine äripäevadest;
- d) rahvusliku ajalooteadvuse kasvatamise abinõude hulka kuuluvad: mälestussambad, -tahvlid, pildid jms.;
- e) rahvusliku ühtekuuluvuse ja iseolemise teadvust aita-
vad kinnitada rahvuslik-sümboolika: lipud, vapid jms.;
- f) riigi ja rahva elu küsimusi käsitlevate ajalehtede kirjutistes, avalike kõnede, läbirääkimised, jutuajamised kodus jne.;
- g) kirjandus;
- h) eluruumide, koolide kaunistamine rahvuslike kunsti-
teostega, rahvusliku kujutava kunsti tutvustamine kunstikogu-
de, muuseumide jm. kaudu;
- i) rahvusliku muusika edendamine;
- j) rahvuslik teater;
- k) rahvuslikud kirjanduse-, laulu- ja muusikapäevad,
peod, kunstinäitused;
- l) rahvuslikud kombad, riided, mööbel, toidud jne. kui
nad on tõsiste vajaduste rahuldajad.

Paljas rahvuslike pooside võtmine ei aita. See muutub kergesti kelkimiseks ja tühja koti püstiajamiseks (Põld, 1927).

Praegu lähtume me täpselt samadest põhimõtetest rahvuskultuuri ja rahvusteadvuse taasäratamisel kui prof. Põld omal ajal oluliseks pidas. Oleme alustanud võitlust oma keele säilitamise ja puhtana hoidmise eest. Keele kaitseks on vastuvõetud "Keeleseadus". Töö käib rahva ajaloo "valgete laikude" likvideerimisel. Palju huvitavaid fakte ajaloost on juba avalikkuse ette toodud. Taas on elustatud rahvuslike tähtpäevade tähistamise traditsioon. Näiteks lasteaiades toimuvad toredad Mardi- ja kadripäevad. Lauldakse vanu rahvalaule ja tutvustatakse nende päevadega seonduvaid rahvakombeid.

Muinsuskaitse algatusel restaureeritakse ja avatakse uusi mälestussambaid Vabadussõjas langenute auks. Jälle on eesti rahval oma rahvuslipp, mis aitab luua rahvuslikku ühtekuuluvuse tunnet.

Ajakirjanduses, raadios ja televisioonis käsitletakse riigi ja rahva probleeme, mis arutatakse läbi alati ka koduses ringis. Väga suureks elamuseks kogu rahvale on rahvalaulu- ja tantsupeod. Nende pidude traditsioon on pidenud vastu ajaloo keerdkäikudele. Au sees on jällegi rahvarõivad, mida meeleldi kantakse pidulikel puhkudel. Oleme hakanud 1988. aastat nimetama II ärkamisajaks.

Laste rahvuslik kasvatus algab perekonnas, kuna mõjud mis saadud lapsena jäävad püsima kõige tugevamini, siis on tähtis, et kasvatus perekonnas oleks seatud õigetele alustele juba lapse kõige varasemas eas. Siin on palju ära teha vanematel. Unustada ei tohiks, et üks parimaid kasvatusvahendeid on eeskujud.

Prof. Põllu artikkel on meil praegu täiesti ajakohane ning sobiks avaldada näiteks ajakirjas "Eesti Naine". Kui selle sõnastust veidi kohendada ei tuleks keegi kindlasti selle pealegi, et see on kirjutatud 62 aastat tagasi, 1927.a.-l.

H.Madissoo "Pärivus ja alkohol".

Autor toob oma artiklis ära hulgaliselt katsetulemusi, mis läbiviidud loomadega. Näidates alkoholi mõju loomade järglastele. Hulgaliselt tõmmatakse paralleele inimestega. Kuna meie praeguses ajakirjanduses on see küllaltki levinud teema, siis me sellel artiklil pikemalt ei peatu. Võime järeldada ainult nii palju, et juba sel ajal oli alkoholi liigtarvitamine probleemiks.

J.Ausmann "Kõlbeline kasvatus".

J.Ausmann on seisukohal, et kõlbluse algidud peituvad iga inimese hinges ja arenevad pedagoogilise tegevuse tagajärjel. Ta toob välja kõlbelise kasvatuses abinõud:

- 1) õpetus (teoreetiline);
- 2) eeskuju (väga tähtis mõjutamise tegur);
- 3) isetegevus (lapsi suunatagu enesekasvatamisele);

Kõlbelises kasvatuses on eriti tähtis osa kirjandusel, loodusteadusel, ajalool, laulul ja muusikal. Autor rõhutab eraldi luule väärtuslikkust.

Kirja on pandud abinõud, mis aitavad saavutada tagajärgi kõlbelise kasvatuses alal. Nendeks on: armastus, töö, järelevalve, ausus.

Kahtlemata mängib armastus kasvatustöös peaosat. Ilma armastuseta ei ole võimalik kasvatada harmooniliselt arenenud inimest.

"Lahkuset, armastuset ümberkäimine lastega muudab nad suuremalt osalt tuimadeks, pealiskaudseteks ja tooreteks inimesteks" (Ausmann, 1926, lk.259).

Töö - kisub eemale mõtted kõigest halvast. Kõik me teame, et juba lapseas tuleb õpetada tööharjumusi. Alustatakse juba õige varakult, näiteks mänguasjade koristamisest enda järel.

Järelvalve - piiramatul vabadusel võib viia lapse hävinemisele, seepärast peab tema järgi valvama, kuid ei tohi olla väiklane pedant seejuures. Teame väga hästi, et täiesti järelvalveta laste saatus on kurb. Pideva jälgimise, keelamise ja käskimisega võime aga lapse samuti ära rikkuda. Kasvatame üles saamatul lapse, kes ei suuda enda eest seista.

Ausus - esialgu arvestab laps ümbruskonna arvamusega, hiljem kujuneb sellest välja omaenda mõõdupuu headuse ja aususe kohta.

Oluline on veel südametunnistuse kasvatamine, kohusetunde kasvatamine, vaimse vabaduse kasvatamine.

Artikkel sisaldab veel ka Pestalozzi kõlbelise kasvatuse aluseid.

Käsitletud teemade kokkuvõtteks võime öelda, et koduse kasvatuse probleemid täna ja 70 aastat tagasi on põhimõtteliselt samad.

3.2. Juhiseid kasvatajale.

Sellesse rubriiki võime arvata järgmised artiklid:

- 1) J. Annuson "Õpetajaskonna ülesanded";
- 2) P. Truusmann "Kasvatuse mõju piirid";
- 3) E. Martinson "Noorsoo ja lastekirjanduse põhinõuded";
- 4) R. Päts "Põhialuseid ja lähtekohti muusikalise kasvatuse teostamisel";
- 5) H. Summer "Meil ei ole õigust kasvatusalal pöörduda endiste kõrvaleheidetud võtete kasutamisele";
- 6) Taba "Kliiniline meetod suuliste (kõne) reageerimiste õpetamiseks";
- 7) A. Kilpar "Esteetilisest kasvatusest";
- 8) A. Roos "Pedologia - lasteteadus";
- J. Annuson "Õpetajaskonna ülesanded".

Ajakirja esiknumbris oli avaldatud J. Annusoni artikkel "Õpetajaskonna ülesanded". Autor arutleb küsimuse üle, et missugused peaksid olema need ülesanded, mida kasvataja peaks tarvitama ülesseatud eesmärgi kättesaamiseks. J. Annuson kurdab korralageduse üle sellel alal, et suurem osa lapsevanemaid ja õpetajaid satub kasvataja ametisse täiesti juhuslikult ja ette valmistamata. Võime öelda, et ega olukord praegugi suurt parem ole. Kui palju on meil soovimatuid lapsi, kelle kasvatamisest vanemad pole huvitatud, kui palju on vanemaid kellelt vanemlikud õigused on ära võetud. Kõik need lapsed peavad aga leppima eluga lastekodus.

Kasvatajate nappuse ja madala palga tõttu satub lasteaedadesse tööle inimesi, kes täiesti sobimatud selleks tööks.

Autor märgib, et ees seisab raske ülesanne - leida meetod tublide inimeste kasvatamiseks. Kasvatuse kõige nõrgemaks küljeks peab ta nimelt seda, et ei mõisteta arvesse võtta lapse individuaalseid iseärasusi, vaid kõik tõmmatakse ühe liistu peale. Kui tahame õigest kasvatusest kõnelda, siis peame suutma ära määrata kui palju on lapsel omadusi, mis on üleüldised ja pärivuse teel saadud ja missugused omadused olenevad tema kui isiku iselaadist, peame tundma, kas ja mil määral võime neid omadusi muuta, kui kaugemale võime lapse iselaadi painutada, et ta ei murduks. (Annuson, 1919).

Nagu näeme, oldi juba 70 aastat tagasi seisukohal, et laste kasvatamisel tuleb arvestada nende individuaalseid iseärasusi. Ja ometigi nõudsi lasteaedades lastelt ühe kindla malli järgi käitumist. Nüüd mitukümmend aastat hiljem räägime taas nagu mingist suurest avastusest, et igale lapsele tuleb läheneda individuaalselt. Selle teadmise rakendamine igapäevases elus aga ei tahagi nii väga kergesti juurduda. Kergem on näiteks last tema riugaste eest karistada kui välja selgitada teo motiivid ja aidata lapsel neist üle saada.

Vajaka jääb ka psühholoogilistest teadmistest, et mõista lapse hingelaadi.

Nii et pole vist mõtet uurida juba niigi teadaolevaid tõdesid. Tarvis oleks tegutseda, et kõiki teadmisi ellu rakendada.

P. Truusmann "Kasvatuse mõju piirid".

Artikli autor tõstatab üles väga huvitavad küsimused. Kas me saame ikka oma kasvandikke jagada headeks ja halvadeks, kas siin on viga kasvataja juures, või on see laste mitmekesisus tingitud kasvatajast sõltumatutest asjaoludest? Kui palju on üldse võimalik kasvatusega inimest muuta?

Artikli autor juhib tähelepanu sellele, et iga õpetaja-kasvataja võib jaotada omi kasvandikke kahte, diametraalselt üksteisest erinevasse liiki. Ühed oleksid lapsed, kes kasvatajale rõõmuks, kes oma usalduse ja vastuvõtlikuse tõttu kasvataja mõjule kujunevad aja jooksul selleks, kelleks tema neid teha tahtnud, nemad täidavad heameelega korraldusi, püüavad meeles pidada tema näpunäiteid ja need on ühesõnaga head lapsed. Teise liiki kuuluvad need lapsed, kes valmistavad kasvatajale palju muret ja pahameelt, nad on tuimad igasuguste katsete vastu mõjuda neile väljastpoolt, nad ei allu mingisugustele korraldustele, on nende suhtes otse vaenulikud ja püüavad nendest mööda hiilida.

Autor küsib, et kas on sarnane laste jagunemine juhuslik, individuaalne või on seaduspärane, teataval määral seletatakse üldisemate sügavamate põhjuste ja faktidega. Kas on siin viga kasvataja juures või on see laste mitmekesisus tingitud kasvatajast sõltumatutest asjaoludest? (Truusmann, 1926).

P. Truusmanni poolt püstitatud küsimused sobiksid hästi dispuudi korraldamiseks. Selles artiklis esineb ohtrasti huvitavaid aspekte, mille üle oleks võimalik vaielda. Kindlasti kujuneks sellest elav vestlus paljude erinevate

arvamuste avaldamisega, mis oleksid kasuks meie kasvatusküsimuste lahendamisele.

Autor ise arutleb, et kas inimene on enese üle peremees ja valitseja nagu ta on seda looduse välisilme suhtes? Kas ei ole see "looduskuningas" samuti alluv raudsetele loodusseadustele? Kas inimene võib juhtida omi võimeid ja jõude samuti, kas ta võib enese juures läbi viia sarnaseid muudatusi, milliseid ta saadab korda igapäev teda ümbritsevas maailmas?

Autor on seisukohal, et "... kasvatus pole ju muud kui inimese omaduste, võimete kunstlik muutmine, nende ümbertöötamine ja arendamine kujul, mis kasulik inimesele enesele ja seltskonnale" (Truusmann, 1926, lk.136).

P.Truusmann juhib tähelepanu sellele, et inimesed oma kasvatustöös usuvad kindlalt, et inimese iseloom, karakter on asi, mida võib samuti kui teisigi loodusnähtusi muuta ja juhtida. Sellel usul põhineb ka meie pedagoogika, otsitakse suure hoolega paremaid ja otstarbekohasemaid abinõusid ja vahendeid inimlapse kasvatamiseks, kuid kellelgi ei tule meelde kahelda selle juures, et kasvatus täies ulatuses võib olla kättesaamatu asi.

On 2 tegurit, mis kindlalt võtavad osa inimese karakteri ja "mina" loomisest, kujundamisest; need on - päritavus ja harjumused. Nende juurde kuulub veel kolmas - side psüühiliste ja füsioloogiliste protsesside vahel. (Truusmann, 1926).

Kahtlemata mängib pärilikkus suurt osa inimese karakteri kujunemisel. Olulisteks osutuvad ka vanemate ja ümbritseva mõju varases eas, sest esmased muljed on kõige

püsivamad. Pärilike pahede vastu võitlemiseks ei ole kasvatusest suurt abi, tema olemust me enam muuta ei suuda.

Väga hästi on selle kohta Truusmann oma artiklis öelnud: "Kasvataja tööd võiks võrrelda noorte metspuude pookimisega, pookimise teel võime küll muuta õuna omadusi, neid parandada, aga iialgi ei saa meie kasvatatud õunast pirni. Samuti asjata oleks oodata uue inimese loomist kasvatuse teel, paremal juhtumil võime meie muuta tema n. ühenda koort, teda "lihvida", kuid tema tuum, tema sügavam "mina" libiseb meie kontrolli mõju alt" (Truusmann 1926, lk.175).

Küsimus, kui kaugele võib loota tungida kasvataja kasvandiku hinge, jääb tänapäevani lahtiseks, samuti nagu 1926 aastalgi.

E.Martinson (Murdmaa) "Noorsoo ja lastekirjanduse põhinõuded".

Tutvunud E.Martinsoni artikliga "Noorsoo ja lastekirjanduse põhinõuded" näeme, et tänapäeva lastekirjandusele esitatavad nõuded ühtivad E.Martinsoni poolt kirja pandutega. Ainult tänaseks on nõuete hulk kasvanud. Artikkel on väga sisukas ja sisaldab huvitavat teavet nii lastevanematele kui kasvatajatele, et nad oskaksid pakkuda laste lugemislauale ainult väärtuslikku kirjandust.

Hirck ütleb: "Lugemisvara, mis peab ainult lastele kõlbama, just sellepärast ei kõlbagi neile" (E.Martinson, 1935, lk.16). Sellega tahab ta öelda, et laste lugemisvara peab olema täielik kunstiteos, mis täiel määral vastab ilukirjanduse esteetilistele ning eetilistele nõuetele. Seega siis peab ta huvitav olema ka täiskasvanuile.

Seega on noorsoo- ja lastekirjanduse nõudeid palju raskem täita kui täiskasvanute jaoks loodud ilukirjanduse nõudeid. Ja sellega on ka seletatav, miks maailmas on võrdlemisi vähe häid noorsoo- ja lastekirjanikke. Et neid nõudeid paremini mõista tutvustab E.Martinson lapse hingelaadi erinevusi täiskasvanu omast.

Laps erineb oma hingelaadilt:

1) kõigepealt oma elava fantaasia poolest. Fantaasia on inimese omadus vabalt oma hinges muuta saadud kujutelmi. Seega on siis fantaasia loov jõud, millest oluliselt olenebki inimese hingeelu rikkus ja ilu. "Inimese hingeelu ilma fantaasiata on nagu kõrb, milles ei leidu midagi haljendavat" (E.Martinson, 1935 lk.16).

E.Martinson peab fantaasiat väärtuslikumaks hingeelu omaduseks, mida inimeses on vaja arendada. Eriti tugev ja ohjeldamatu on lapse fantaasia, kes ei tee veel sellest küsimust, kas fantaasia abil loodud kujutelmad on küllalt loogilised. Lapsel on oma loogika. Loogiline joon ja abstraktsus areneb inimeses hiljem;

2) loomuliku ja elava tarbe poolest asju ja sündmusi näha ning vaadelda (mitte niivõrd palju nende kallal juurelda). Kuna lapsel on veel palju asju nägemata, kuulmata, läbi elamata, siis ei suuda ta kaua ühel asjal või sündmusel püsida - tal on sisemine tarve vahelduse järele.

Põhinõuded on E.Martinson sidunud seletustega, miks üht või teist nõuet on vajalik järgida, missugused lapse hingelaadi erinevused seda nõuavad;

1) Lastele kirjutatud tööd peavad olema nii plastilised, et ta oma vaimusilma ees näeks sündmusi, asju,

pilte ja et laps kogu hingega läbi elaks kõike seda, millest kirjutatakse;

2) Jutt peab olema konkreetne ja sisaldama rohkesti detaile, vähem üldistusi, abstraktsust. Laps ei mõista veel üldistusi ja abstraktsusi. Peab kõnelema üksikasjast kuid just nendest, mis last huvitavad ja ühtlasi ei tohi me mitte liiga palju ühe asja juures viivitada vaid tuleb asjaga edasi rutata ja uusi detaile esitada;

3) Lapsele ei tule anda mitte seletusi ja kirjeldusi vaid lugusid, mitte staatikat vaid dünaamikat. Pulsseeriv elu on see, mis last köidab. Sellest järeldeb, et lastekirjanduses peab olema palju põnevaid seiklusi (Martinson, 1935).

Ühes punktis tahaksime autorile vastu vaielda. Nimelt ei pea ta vajalikuks kirjeldust. Arvame, et ilmikas ning detailide rohke kirjeldus on omal kohal kui ta liiga pikaks ei veni. Selles eas iseloomustab last kõrgendatud emotsionaalsus, pakub huvi kõik mis teda ümbritseb, ka kirjeldused tekstis. Näiteks lapsele on oluline, mis värvi bussiga sõitis, kui juttu bussisõidust. Põhjuseks see, et lapse mõtlemine on valdavalt konkreetne, kujundiline, pildiline. Selles eas laps kuulub kunstniku tüüpi mõtlejate hulka - kogu maailma võtab ta vastu pildiliselt nagu kunstnik. Laste kujundiline mõtlemine tähendab seda, et neile mõjuvad eelkõige aistingud.

Seega ei saa me eitada kirjelduste osatähtsust lastekirjanduses.

Artikli autor rõhutab veel ka, et laps armastab oma lugudes näha kangelasid, suure tegevustungiga, tugeva tahte-

jõuga inimesi - aktiivseid tegelasi. Piltidel olgu tugevad, elujõulised kontrastsed värvid, lugudes palju sügavaid elamusid. Kuid ometi ei tohiks laste- ja noorsookirjandus anda kujusid mis oleksid loomuvastaselt liialdatud kuna need mõjuksid häirivalt lapse kirjandusliku maitse arendamisele. (Martinson, 1935).

Nendele soovitustele võiksime lisada veel seda, et laps armastab dünaamilist tegevust - tegevust, mis areneb kiiresti ilma eriliste kõrvalepõigeteta. Karakteri areng selles eas on lastele raskesti vastuvõetav. Eelistatakse valmiskaraktäreid must-valge põhimõttel, üks tegelane hea - teine halb. Väga armastavad lapsed muinasjutte, mis must-valge põhimõttel. Laps eelistab ka raamatu õnnelikku lõppu. Kuid õnnelik lõpp ei ole täielik norm. Kui lõpeb halvasti, siis peab see olema õigustatud. Teksti meeldivust tõstab dialoog - otsene kõne kiirendab tegevust, loob vahetu suhtlemise illusiooni.

E.Martinson toob oma artikli lõpus ära veel 2 väga tähtsat nõuet lastekirjandusele:

1) Lastelood sisaldagu rohkem rõõmu, rohkem päikesepaistet, rohkem soojust ja valgust.

"Rõõm avab laste südamed nagu päikesepaiste avab lilled" (Martinson 1935, lk.158).

2) Laste lugemisvara olgu puhtasisuline, kõrge kõlbla väärtusega. See ei tähenda aga seda, et lastelood peavad nõretama pealetükkivast moraalist.

Peame neid seisukohti väga olulisteks, lasteraamat peab oma väikesele lugejale pakkuma võimalikult palju rõõmu.

Loomulikult võib ja peabki iga lugu sisaldama teatavat mõtet, moraali, kuid see peab loomulikult välja kujunema lugudest endist, sündmustiku huvitavast arenemiskäigust.

Arvame, et Martinsoni artikkel aitas omal ajal nii mõnelgi lapsevanemal ja kasvatajal otsustada lasteraamatu väärtuse üle.

R.Päts "Põhialuseid ja lähtekohti muusikalise kasvatuse teostamisel".

R.Pätsi artikkel on väga huvitav, sisaldab rohkesti väastuslikke nõuandeid. R.Päts alustab oma artiklit mõttega, et kui üldine kasvatus põhineb kõigepealt lapse võimete ja omapärasuste tundmisel tema erinevates arenemisastmes, siis sama seisukoht peaks jääma maksma ka muusikalise kasvatuse põhialusena.

See on ka täiesti arusaadav. Oleks ju täiesti mõeldamatu hakata õpetama 3 a. näiteks noodikirja kui ta selles vanuses õpib alles järelelaulma lihtsamaid laulukesti.

Meie koolieelse kasvatuse tüüpprogrammis on muusikiline kasvatus jaotatud kvartalitesse. Seega toimub muusika õpetamine vastavalt lapse arengule.

R.Päts mainib, et seniajani pole muusikaõpetus toetunud mingile kindlale läbiuuritud teadmisele lapse muusikalise omapärasuse kohta. Kasvatajad on toetunud instinktiivsele äratundmisele ning ajajooksul omandatud kogemustele. Hea vaistuga kasvataja on arvatavasti kergesti leidnud need loomulikud alused, millele oma töös tugineb. On aga ka neid, kel tuleb selleks enne keerukas tee läbida.

Et seda probleemi lahendada kirjutaski Riho Päts omal ajal selle artikli. Kuna ta oli arvamusel, et teaduslikele

alustele toetuvad tähelepanekud ja seisukohad peaksid olema muusikalise kasvatuse põhialuseks, siis võttis ta mõningad neist üldjooneline vaatluse alla.

Alustas ta küsimusest, mida õieti kujutab endast laps muusikalises mõttes? Ta toetus prof. G. Schünemanni uurimusele, kes vaatlus lapse muusikalist arenemist viieastmelisena:

- 1) imikueas (s.o. esimesel eluaastal);
- 2) mängueas (s.o. 2. - 4. eluaastani);
- 3) lihtsameelsena (s.o. 4. - 8.a. vanuses);
- 4) realistina (s.o. 9. - 13.a. vanuses);
- 5) noorukina (s.o. puberteedieas).

Selline jaotus on tihedas sõltuvuses lapse üldise füüsilise ja vaimse arenguga ja R. Päts leidis, et see võiks meilegi huvi pakkuda.

Ta kirjutab, et muusikalisi avaldusi imikueas ja ta häälitsusi koos nende omapärasustega uurides on selgunud, et inimolevuse üheks esmaseks muusikaliseks nähtuseks on rütmitaju. See esineb igas elusolendis juba looduslikul kujul. Näiteks südametuksed, mis iga elava organismi juures toimuvad kindla perioodilisusega, s.o. rütmikusega, samuti hingamine.

Edasised katsed ja vaatlused imiku kuulmise arenemise suhtes on tõestanud, et üldse kõlad ja mürad imiku juures saavad seegismise vastuvõtu osaliseks esimese kolme kuu jooksul. Sellele järgneb uute kõlaliste muljete otsimine, aga nüüd juba imiku omapoolse aktiivsusega: tekib lallamine. Väidetakse, et imik algul ei räägi silpe, vaid imiteerib neid lauldes - ta püüab kuulnud kõlapiirkonda meele

pidada ja siis järele aimata. (Päts, 1939).

Sellisest järeleaimatavate silpide rütmilisest kordamisest nädal-nädalalt kujunebki rääkimine. Seega on sõna oma ürgpäritolult võrsunud rütmiseeritud meloodiast, mis tähendab seda et laululist avaldist tuleb igatahes pidada inimavaldise algelisemaks e. looduslikumaks ja tähtsamaks eneseväljenduse teguriks. Päev-päevalt kasvavad ka lapse teised tajumisvõimed. Kaheaastaste juures märkame juba teatud kólaliste muljete eelistamist. Näiteks üks kuulab meelsamini laululist sooritust, teine klaverimängu jne.

R. Päts rõhutab, et üldiselt on kõik terved lapsed muusikahuvilised. Seejuures eelistavad nad muusikat, mis pakub võimalusi aktiivseks tegevuseks, s.o. kaasaelamiseks mängu, tantsu, laulu ja liikumise näol. Rütmilisel muusikal ühenduses mängulise tegevusega on esmajärguline tähtsus. (Päts, 1939). Seda on kogenud kindlasti igaüks, kes vähegi on lastega tegelenud. Pruugib vaid lastele nimetada, et läheme täna muusikatundi kui kõik seda hetke ootama hakavad. Muusika saatel läbiviidud liikumismäng pakub kõigile palju rõõmu ja tavaliselt ei suuda ükski jääda pealtvaatajaks.

Artikli autor juhib tähelepanu veel sellele, et algul on laulutekst lapsele tähtsusetu, umbes 3 aastaselt algab juba tekstist arusaamisega laulmine. See toob kaasa teatud tungi täielikuma arusaamise poole, mis avaldub selles, et püütakse laulmisel arusaamatud tekstiosad kas lihtsalt vahele jätta või asendatakse oma sõnadega. Tihti tehakse sisse pause mõnusa hingamise teostamiseks, sageli toimub ka helistiku vahetamist. Ekslik oleks selles ebamusikaalsust näha. (Päts, 1939).

Kindlasti oleme kõik tähelepannud, et lapsed laulavad endamisi, eriti siis kui nad mängivad ja on oma maailma sukeldunud. Ja laulukõlast ilmneb selgesti, kuidas nad endid tunnevad. Ülevoolavas õnnetundes lauldakse tihti isegi omal viisil. Seevastu kui laps on pahuras tujus või tige ei laula ta kunagi. Niisiis igal juhul on laul heaolu ja rõõmu tunnuseks.

Kuigi laste muusikalised võimed on erinevad on kõigile ühised muusikalise arendamise põhialused: kuulamine ja tajumine, järeleaimamine ja iseseisev produtseerimine (Päts, 1939).

Koolieelsete lasteasutuste tüüpprogrammis on muusikalise arendamise põhialusteks: muusika kuulamine, laulma õhutamise, laulma õpetamine, muusikalis-rütmiline liikumine, mäng lastepillidel. Nagu näeme põhimõttelisi erinevusi pole. R. Päts rõhutab, et mitte kõik lapsed ei ole varustatud järelelaulmise füüsiliste võimetega. On isegi absoluutse kuulumisega lapsi, kes laulavad valesti. Niisuguseid lapsi nimetatakse tavaliselt "jorutajateks" ja sageli jäetakse need segajad musitseerimise võimalustest eemale. Ometi õigem oleks erilise intensiivsusega just nendega töötada. Lapsi, kes ei soorita ühtki viisi valmilt vaid siirduvad koguni teisele viisile ja isegi unustavad, mida laulma pidi, võib ju pidada muusikalises mõttes vähem arenenuiks või vähem andekaiks, ometi oleks ebaõige neid pidada vähem väärtuslikeks osasaamiseks neist hüvedest, mida pakub laul ja muusika. (Päts, 1939).

R. Pätsi arvamus on, et rohkem tähelepanu tuleks pöörata just laste rütmiliste võimete arendamisele, sest rütmika alal lapsed juba varakult tunnevad end koduseina,

kuna rütmitaju on inimesele külge sündinud. Lisab, et väikelaps reageerib muusika kuulamisel kõige erksamalt dünaamikale ja tempole, seejärel tulevad motoorsed ja rütmilised mängud, mis esile kerkivad vahetu kaasaelamise kaudu.

Instrumentaalmuusikast arusaamiseks tuleb lastele anda toetuspunkte selgituste näol. Näiteks: tinasõdurite marss, ratsasõit, karu kõnnib jne.

Kokkuvõtteks märgib autor, et laste muusikalistest võimetest kerkivad esile erinevused annetes ja niipalju kui on lapsi, samapalju on nende annete ja huvide erinevusi. Muusikalise kasvatuse edu oleneb aga sellest, kuivõrd kasvataja on võimeline ära tundma neid annete erinevusi ja kuivõrd ta on tahteline ja suuteline rahuldama neist tingitud vajadusi.

Leiame, et Riho Pätsi artikkel on väga sisukas, kirjutatud lihtsas keeles ning seetõttu kindlasti laiendas omal ajal paljude lastevanemate ja kasvatajate teadmisi muusikalise kasvatuse alalt.

Sellele artiklile ilmus ka järg, kuid kahjuks järgmist numbrit ei olnud võimalik lugeda, sest see puudus pedagoogikamuuseumi kogust.

A. Summer "Meil ei ole õigust kasvatusalal pöörduda endiste kõrvaleheidetud võtete kasutamisele".

Autor märgib, et rohkem peeti kasvatuse kõige paremaks abinõude valjust. Lapsi peksti armuta ja halastamata iga pisema üleastumise korral.

Nüüdseks oleme kõik veendunud, et selline arvamus oli ekslik. Artikli põhjal võime öelda, et juba 1930.-ndatel aastatel ei peetud sellist kasvatuse meetodit enam õigeks.

Arvatavasti leidis aga veel üksikuid sellise kasvatuse pooldajaid ja seetõttu pidas A. Summer vajalikuks vastavasisulise artikli kirjutamist. Ta toob hulgaliselt veenvaid näiteid selle meetodi kõlbmatusest.

Tänapäeval, mil oleme rohkem kokkupuutunud lapsepsühholoogiaga, on see artikkel oma aktuaalsuse kaotanud.

A. Kilgas "Esteetilisest kasvatusest".

Autor pöörab tähelepanu asjaolule, et uueaja pedagogika seab esikohale lapse individuaalsete omaduste arendamise. Kahjuks on seniajani lapse intellektuaalset külge rõhutatud ja emotsioonid on jäetud unustusse. Kasvataja ülesandeks oleks aga lapse vaimseid ja hingelisi omadusi arendades neid täielikku kooskõlasse viia.

Autor püüab oma artiklis selgitada kasvatajatele ja õpetajatele esteetilise kasvatuse tähtsust. Ta ütleb väga hästi: "Õpetaja, kes eitab esteetilist kasvatust, teeb pattu inimsoo vastu, kasvatades neid ühekülgsedeks, vastikuteks, pessimistideks, kaugel idealismusest, mida loodus igasse noorde hinge istutanud, need ei jõua tungida looduse ilusse, tema sügavusse ja aru saada sellest suurest meistrist - loodusest, tema muusikast ja värviharmoniast, need satuvad alati selle maitsekehva ja labase turuesteetika mõju alla, millega kapitalistlik võistlus massproduktiooni näol neid üle külvas." (Kilgas, 1919, lk.15).

Näeme, et esteetilise kasvatuse osas pole meie vaated sugugi muutunud. Juba 1919.a. leiti, et esteetiline kasvatus on igati vajalik lapse harmooniliseks arenguks. Tänaagi rõhutame me järjest enam selle tähtsust. Koolieelsete

lasteasutuste programmis on küllalt suurt tähelepanu pööratud esteetilise kasvatuse arendamisele. Selleks viiakse lasteaias läbi järgmisi õppetunde:

- ümbritseva elu tutvustamine;
- looduse tutvustamine;
- lastekirjanduse tutvustamine;
- kujutavad tegelused;
- muusikaline kasvatus;
- kehaline kasvatus.

Siia võime veel lisada lasteaedades korraldatavad pead ja mängupeod. Seega võime öelda, et esteetilist kasvatust on peetud aastakümneid väga oluliseks teguriks laste arendamisel.

Hans (Ants) Roos "Pedoloogia - lasteteadus".

Artikkel tutvustab laiale lugejaskonnale pedoloogia e. lasteteaduse olemust.

Autor nimetab pedoloogiat e. lasteteadust XX aastasaja lapseks. Pedoloogia eesmärgiks on tundma õppida igakülgselt laste kehalist ja vaimset loomust sündimisest alates ja lõpetades kooliga. Selle teaduse ülesandeiks on koguda ja süstematiseerida kõik, mis kuulub laste elusse ja edenemisse, leida edu seadused ja kindlaks määrata tema ajajärgud (Roos, 1919).

Nüüdisaja pedagoogika on rajatud psühholoogilisele alusele. Kui kasvataja tahab last mitmekülgselt kasvatada, siis peab ta teda enne igakülgselt tundma õppida.

3.3. Huvitavat lapsepsühholoogiast.

Ajakirjas "Kasvatus" ilmus küllalt tihti psühholoogia alaseid artikleid. Sellest saame järeldada, et psühholoogiat peeti kasvatusküsimuste lahendamisel oluliseks.

Koolieelset psühholoogiat on käsitletud järgmistes artiklites:

- 1) R.Taba "Andekaist ja andetuist lastest".
- 2) M.Meiusi "Võrdlevaid andmeid laste vaimsest areemisest".
- 3) A.Elango "Analüütilised voolud psühholoogias ja nende rakendamine psühholoogias".
- 4) prof. R.Lattik "Psühhoanalüüs, kasvatus, kasvataja".

R.Taba "Andekaist ja andetuist lastest".

Autor tõstatab küsimuse, et kas andetu laps on igas suhtes madalamal arenemisastmel omavanusest normaalsest lapsest. Ta toob selle väite ümberlukkamiseks Saksa autori katsed, mille tulemused olid üllatavad. Parim nägemismeel oli idiootidel. Normaalse nägemise % on idiootidel üle 3 korra tugevam normaalsete laste omast, nägemisteravus ligemale 2 x parem. Normaalse nägemise teravus langeb järk-järgult üleminekul idioodilt normaalsele lapsele, seega mida sügavam andetus seda paremad füsioloogilised funktsioonid. Samu tulemusi andsid ka katsed kuulmisega. (Taba, 1932).

Meie harilikult arvame, et andetuil on normaalseist madalamal kõik intellektuaalsed funktsioonid. Kuid elus on tihti, et andetud või koguni nõrgamõistuslikud lapsed panevad meid imestama oma hiilgava mäluga.

Autor põhjendab sarnaseid juhtumeid sellega, et normaalne laps kasutab loomulikke funktsioone ratsionaalselt. Andetul lapsel võivad olla samasugused loomulikud vaimsed väärtused kui normaalsel lapsel, aga ta ei oska neid kasutada ratsionaalselt, selles seisnebki andetu vaimne defekt. (Taba, 1932).

M.Meiusi "Võrdlevaid andmeid laste vaimsest areemisest".

M.Meiusil on võetud artikli aluseks intelligentsustestidega korraldatud katseandmed 249-lt lapselt vanuses 4 - 13 a. Testide valikul oli silmas peetud, et testid võimaldaksid objektiivset hinnangut ja ei nõuaks õpitud teadmisi vaid, et nende kaudu peegelduks lapse üldine vaimse arengutase.

Eraldi võrreldi poeglaste ja tütarlaste teste. Kokkuvõtte oli silmnähtavalt poeglaste kasuks.

A.Elango "Analüütilised voolud psühholoogias ja nende rakendamine psühholoogias".

See on väga pikk ja põhjalik artikkel. Küllalt palju esineb termineid, mis tänapäeva psühholoogias enam kasutusel pole. Praegusaja psühholoogias on nii mõnedki artiklis esinevad seisukohad muutunud. Seetõttu me sellel lähemalt ei peatu.

3.4. Välismaalt.

Rubriigis "Välismaalt" avaldati tavaliselt lühisõnu-
meid rahvusvahelistelt kasvatuskongressidelt.

Näiteks 1925.a. toimus 20. - 28.juulini ülemaailmne
kasvatuskonverents Edinburg'is. Koolieelse kasvatuse
seksioonis arutati küsimust, kas liita lasteae algkooliga,
või peab ta iseseisvalt tegutsema. Nõuti veel koolieelsele
lapsele suurimat arenemisvabadust, oldi seisukohal, et
lapse hing ei ole mitte tarkusega täidetav anum, vaid tar-
galt juhitud isearenev jõud, sellepärast tulebki hirmu
"kasvatavat" mõju kahtlaseks pidada, armastus täitku hirmu
aset.

Veel leiab kajastamist IV rahvusvaheline kodukasvatuse
kongress. Artiklis tuuakse ära seksioonides vastuvõetud
soovitused.

Selles rubriigis ilmusid veel järgmised artiklid:

- "Kodukasvatusliikumine välismaal";
- "Väikelapsekasvatuse kongress Berliinis";

Berliinis väikelapsekasvatuse kongressil käsitleti
eelkooliealise lapse kasvatust kõigi sel alal esinevate
voolude seisukohalt. Kõik märkisid, et lapse kasvatuslik
mõjutamine esimesel viiel eluaastal on inimese saatusele
otsustava tähtsusega.

Selle aasta märtsis käis meil esinemas Steiner pedagoogika
esindaja Inglismaalt, kes rääkis väga huvitavalt oma

tööst Steiner pedagoogika põhimõtetel töötavas lasteaias. Seepärast pakkus huvi eelnimetatud artiklist just selle voolu pooldajate arvamused.

Rudolf Steineri antroposofistliku pedagoogika esindajad rõhutasid eriti väikelapse loovate jõudude väljaarendamist.

Erilise tähelepanu osaliseks sai artikkel:

"Koolieelne kasvatus ja õpilaste tegevus väljaspool kooli Nõukogude Venemaal". Peatume siinjuures vaid koolieelse kasvatusel osal. Selles artiklis kirjapandud seisukohad erinevad täiesti tänastest kasvatusalastest nõuetest. Need käivad lausa risti vastu meie praegustele seisukohtadele, mis väidevad, et laps peab kasvama perekonnas. Leiame, et laps peaks kuni 3 aastaseks saamiseni olema perekonna hoole all ja alles seejärel saame hakata mõtlema lapse lasteaeda paigutamisele.

" Nõukogude ideoloogide arvates laps ei vaja perekonda, perekonnalt peab laps ära võtma, et teda kaitsta vanemate egoismi eest mis seotud eramajapidamisega. Ta peab juba hällist peale omandama kollektiivseid harjumusi ning rõõmusid. Selleks otstarbeks püütakse suurendada lastevarjupaikade ja lasteaedade arvu.

... Midagi pole kahjulikum kui laps jätta oma emale, sest esimeste muljete tugevus on kõige püsivam. Vanade elunormide edasikestvuse peamiseks põhjuseks on laste individuaalne kasvatus igas perekonnas. See on kahjulik lastele, kes peavad kasvatusel kolimatute vanemate mõjule alluma. See on kahjulik ka vanemaile, eriti emadele, kes selleks peavad lõpmata aega ja jõudu kulutama ja loobuma kasulikust

tööst ja oma haridusliku ning kultuurse taseme tõstmisest.

... Emad on oma lastest vabastatud ja saavad endid pühendada Nõukogude riigi sihile, mis on produktsioon. Lastele aga saab riik takistuseta sisendada sotsiaalselt kasulikku töölismentaliteeti. Koolieelse kasvatuse süsteem pole loodud mitte perekonna ja individuaalse isiku vaid töötava ja loova kollektiivi hüvanguks; ta peab saama kommunistlikuks taimelavaks, mis juhib uut generatsiooni uutele radadele, kus noored produktiivse töö abil oma saatust täielikult samastavad riigi ja inimkonna saatusega".

(Martinson, 1934, lk. 340).

Nagu näeme pakuti ajakirja "Kasvatus" lugejaile ka selliseid vastuolulisi artikleid. Arvata võib, et see tekitas elavat arutelu haritlaskonna seas.

Meil sobiks see artikkel avaldada ajakirjas "Pikker" stagnaaja meenutusena.

Rubriigis "Välismaalt" anti "Kasvatuse" lugejaile ülevaateid koolieelse kasvatuse probleemidest välismaalt.

KOKKUVÕTE.

Käesoleva kursusetöö eesmärgiks oli anda ülevaade Eesti Kodanliku Vabariigi perioodil ajakirjas "Kasvatus" avaldatud koolieelset kasvatust käsitlevatest artiklitest.

Käsitletud materjali analüüsi põhjal osutus võimalikuks konstanteerida järgmist:

- Koolieelset iga puudutavate artiklite osatähtsus ajakirjas "Kasvatus" on väike. Kuna Eesti Kodanliku Vabariigi perioodil oli koolieelsete lasteasutuste võrk vähe arenenud.

- Koolieelset kasvatusest ajakirjas "Kasvatus" kirjutasiid väga erinevad autorid.

- Ilmunud artiklid võib jaotada 5 erineva teema alla:

- 1) Teadmiseks lastevanematele - koduse kasvatuse küsimused;
- 2) Juhiseid kasvatajale;
- 3) Huvitavat lapsepsühholoogiat;
- 4) Kasvatusasutuste probleemid;
- 5) Välismaalt.

- Kõige rohkem on avaldatud artikleid rubriigis "Juhiseid kasvatajale".

- Tihti tutvustati välismaa pedagoogide seisukohti ja nende kogemusi kasvatustöö alal.

- Tänapäeval on täiesti ajakohane prof. P. Põllu artikkel "Rahvusliku kasvatuse abinõud perekonnas ja seltskonnas".

- Avaldati ka mõningaid artikleid, mis on täiesti vastuolus tänapäeva pedagoogide seisukohtadega. Näiteks "Koolieelne kasvatus ja õpilaste tegevus väljaspool kooli Nõukogude Venemaal".

Üldiselt võime öelda, et juba Eesti Kodanliku Vabariigi ajal olid päevakorral samad sõlmküsimused, mis on aktuaalsed tänapäevalgi koolieelses kasvatuses.

Резюме.

Данная курсовая работа написана на тему: "Вопросы, связанные с дошкольным воспитанием в журнале "Воспитание".

Для курсовой работы использован материал Педагогического музея ЖСР. По данному материалу можно сказать, что в журнале "Воспитание" наиболее уделяется внимание вопросам дошкольного воспитания, так как в период буржуазной революции была недостаточно развита сеть дошкольных детских учреждений.

Мы старались дать обзор о проблемах, которые были актуальны в воспитании того времени.

По разработанным материалу можно сказать, что многие темы актуальны и в сегодняшний день.

KASUTATUD KIRJANDUS.

1. Annusson, J. Õpetajaskonna ülesanded. - "Kasvatus", 1919, nr. 1, lk. 3-9.
2. Ausmann, J. Kõlbeline kasvatus. - "Kasvatus", 1926, nr. 9, lk. 257-262.
3. Elango, A. Analüütilised voolud psühholoogias ja nende rakendamine pedagoogikas. - "Kasvatus", 1933, nr. 8, lk. 337-352.
4. Horm, V. Eesti õpetajate organisatsioonid (1870-1940). Käsikiri, Tln., 1971 lk. 83-89.
5. Horm, V. Enn Murdmaa ja tema osa kodanlikus kooliuuenduses. Käsikiri, 1969, lk. 18.
6. Kaplinski, J. Eesti rahvas juriidiliseks isikuks. - "Noorus", 1988, nr. 9, lk. 13-14.
7. Kilgas, A. Esteetilisest kasvatusest - "Kasvatus", 1919, nr. 1, lk. 15-16.
8. Madisson, H. Pärivus ja alkohol - "Kasvatus", 1940, nr. 2, lk. 69-74.
9. Martinson, E. Koolieelne kasvatus ja õpilaste tegevus väljaspool kooli Nõukogude Venemaal. - "Kasvatus", 1934, nr. 7, lk. 339-341.
10. Martinson, E. Noorsoo- ja lastekirjanduse põhinõuded. - "Kasvatus", 1935, nr. 4, lk. 16-19.
11. Martinson, E. Väikelapsekasvatuse kongress Berliinis. - "Kasvatus", 1932, nr. 9, lk. 429.
12. O-O, A. Enam rõõmu. - "Kasvatus", 1920, nr. 13, lk. 414-415.

13. Pello, T. Koolieelse kasvatuse ajaloolisi arengujooni Põhja-Eestis ja Tallinnas XIX ja XX sajandil. - Lõputöö, 1984, 62 lk.
14. Põld, P. Rahvusliku kasvatuse abinõud perekonnas ja seltskonnas. - "Kasvatus", 1927, nr. 4, lk. 145-149.
15. Päts, R. Põhialuseid ja lähtekohti muusikalise kasvatuse teostamisel. - "Kasvatus", 1939, nr. 4, lk. 143-152.
16. Roos, H. Pedoloogia - lasteteadus. - "Kasvatus", 1918, nr. 1, lk. 41-42.
17. Roos, H. Riik on loodud, loogem kodanikke. - "Kasvatus", 1919, nr. 1, lk. 1-2.
18. Sahk, H. Üleilmne kasvatuskonverents Edinburgis. - "Kasvatus", 1925, nr. 11., lk. 343; 373.
19. Summer, H. Meil ei ole õigust kasvatusalal pöörduda endiste kõrvaleheidetud võtete kasutamisele. - "Kasvatus", 1931, nr. 4, lk. 157-158.
20. Taba, R. Andekaist ja andetuist lastest. - "Kasvatus", 1932, nr. 4, lk. 154-156.
21. Taba, R. Võrdlevaid andmeid laste vaimsest arenemisest. - "Kasvatus", 1932, nr. 5, lk. 201-204.
22. Truumann, P. Kasvatuse mõju piirid. - "Kasvatus", 1926, nr. 5, lk. 135-137.